

BRANIMIR BRGLES

Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje
Ulica Republike Austrije 16, HR-10000 Zagreb
bbrgles@ihjj.hr

ZADAR, TROGIR I ŠIBENIK U KRIŽEVAČKOJ ŽUPANIJI NA PRIJELAZU IZ XV. U XVI. STOLJEĆE?¹

U radu se analizira toponimija i antroponimija dvaju povijesnih dokumenata – popisa feudalne daće u vlastelinstvu Velikoj iz 1496. te urbara vlastelinstava Velike i Međurića iz 1519. godine. Osobita se pozornost pridaje potvrdama toponima *Zadar*, *Šibenik* i *Trogir*. Nastoji se ubicirati njihove referente te odrediti kada su se spomenuta imena pojavila u Križevačkoj županiji. Razmatra se i problematika istraživanja masovnih migracija u XV. i XVI. stoljeću, njihova dinamika i mehanizmi vezani uz taj proces.

1. Uvod

U hrvatskoj onomastici i historiografiji u nekoliko se navrata – doduše, vrlo sažeto – spominjao slučaj triju toponima za koje se smatralo da su u vrijeme velikih migracija stanovništva iz hrvatskih krajeva „migrirali” s istočnojadranske obale u zapadnoslavonsku nizinu. Kako je ovo istraživanje pokazalo, riječ je o triju povijesnim toponimima koji su zabilježeni u vrelima nastalim tijekom višedesetljetnoga razdoblja, od posljednje četvrtine XV. do kraja prvoga desetljeća XVI. stoljeća: Zadar (*villa Zader*), Šibenik (*villa Sybenyk*) i Trogir (*villa Throger*). U istim se vrelima spominje i „selo Mlečana”, narodski „Benetke” (*villa Veneciarum wlgō Benetk*), čije smo ime također uključili u istraživanje. Za Tomislava Raukara riječ je o „vrlo neobičnim imenima” koja su „mogla nastati samo naseljavanjem novih ljudi što su pred turskim provalama bježali iz kopnenih okružja dalmatinskih gradova” (Raukar 1997: 414–415) te su se preseljavali u relativno sigurne krajeve, u koje na prijelazu iz XV. u XVI. stoljeće ubrajamo i zapadni dio savsko-dravskoga međurječja. Josip Adamček prvi je objavio spomenute povijesne

¹ Članak je rezultat rada na znanstvenome projektu *CroNominaXV* (IP-2018-01-6053), koji financira Hrvatska zaklada za znanost. Nastao je proširivanjem izlaganja održana na IX. *Skokovim etimološko-onomastičkim susretima* u Čakovcu (listopad 2018. godine).

toponimijske potvrde, koje je pronašao istražujući fondove *Neoregstrata acta* i *Urbaria et conscriptiones* u Mađarskome državnom arhivu.² Pišući o tim toponimima, u bilješci je naveo signaturu koja se odnosi na urbar vlastelinstva Velike iz 1519. godine.³ Provjerom navedene referencije doista se pokazalo da se na foliji 267 nalaze imena Zadar, Šibenik, Trogir i Benetke (*Zader, Sybenyk, Trogir, Benetk*). Način na koji su zabilježena ta imena ni po čemu se ne razlikuje od ustaljenoga načina bilježenja ostalih toponima u navedenome urbaru. Po svemu sudeći, dakle, riječ je o toponimima koji su mogli nastati prenošenjem imena gradova s jadranske obale na sjever u vrijeme masovnih seoba stanovništva. Prihvatimo li 1519. kao točnu godinu nastanka vrela u kojemu se spomenute potvrde nalaze, mogli bismo pretpostaviti da je do migracije stanovništva došlo tijekom prvoga ili drugoga desetljeća XVI. stoljeća.⁴ Ipak, nastavak arhivskoga istraživanja opovrgnuo je tu pretpostavku jer su ista imena pronađena u još dvama važnim vrelima, koja su nastala nekoliko desetljeća prije, odnosno tijekom posljednje četvrtine XV. stoljeća. Starije od tih dvaju vrela povelja je kralja Matije (Matijaša) Korvina iz 1476. godine.⁵ U srednjemu dijelu te povelje nalazi se redak u kojemu su zabilježeni toponimi *Zador, Sybenyk* i *Trogyr* te *Benedke*.⁶ Općenito, izgled i sadržaj dokumenta ne potiču sumnju u autentičnost toga vrela.

Drugo je vrelo popis feudalne daće na posjedu Velikoj iz 1496. godine. U njemu su popisani podložnici i broj svinja koje su bili dužni predati svojemu gospodaru.⁷ Riječ je o neveliku dokumentu, s ukupno dvjestotinjak popisanih podložnika, koji po mnogočemu nalikuje na popise crkvene desetine, ali je po svemu sudeći ovdje ipak riječ o nekoj drugoj feudalnoj daći. Oba navedena vrela iz posljednje

² U sklopu svojega doktorskog rada, a potom i rada na kapitalnome djelu *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV stoljeća do kraja XVII stoljeća*, Adamček je pregledao velik broj relevantnih arhivskih fondova u Hrvatskoj i u susjednim državama koji sadržavaju (i za koje je mislio da bi mogli sadržavati) urbare, inventare, popise crkvene desetine i slične popise (usp. Adamček 1980).

Uz spomenute arhivske fondove iz Mađarskoga državnog arhiva, ovo istraživanje donosi i podatke iz *Arhiva obitelji Nadaždi*. Navedeni fondovi sadržavaju mnogo takozvanih serijalnih arhivskih vrela u kojima su popisani brojni srednjovjekovni i ranonovovjekovni toponimi i antroponimi s područja Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva.

³ *Magyar Országos Levéltár* (dalje MOL) – *Magyar Kincstári Levéltárak* (dalje MKA), *Urbaria et conscriptiones* sv. 8, br. 13.

⁴ Tu pretpostavku podupire i kronologija mletačko-turskih ratova. Naime, masovno preseljenje stanovništva u tome bi slučaju bilo posljedicom ratnih okolnosti tijekom mletačko-turskoga rata između 1499. i 1502. godine.

⁵ Spomenuta povelja ili darovnica nastala je u vrijeme kada je Korvin nastojao urediti odnose u svojemu kraljevstvu te učvrstiti položaj trgovišta, kraljevskih gradova i općenito suzbiti samovolju feudalaca. O povijesnim okolnostima tijekom druge polovice XV. stoljeća više v. u Klaić (1904: 45–152) i Raukar (1997: 83–98).

⁶ U drugome prijepisu ove isprave zabilježeni su drugačiji grafijski likovi navedenih ojkoni-ma: *Zader, Benedhke, Sybenyk, Trogyr*. MOL – *Neoregstrata acta* (dalje NRA), sv. 1556, br. 51.

⁷ MOL – MKA – *Arhiv obitelji Nadaždi, Dica porcorum* (1496.).

četvrtine XV. stoljeća donose toponimijske potvrde. U popisu daće iz 1496. godine navode se i osobna imena popisanih podložnika, a manji broj njih imenuje se i pridjevcima uz osobno ime. U svakome slučaju, riječ je o građi koja će omogućiti toponimijsko-topografsku rekonstrukciju posjeda Velike (i Međurića) te analizu povijesno-antropomijskih potvrda s kraja XV. i iz prvih desetljeća XVI. stoljeća.

2. Migracije s područja istočnoga Jadrana u posljednjoj četvrtini XV. stoljeća

Pljačkaški upadi i vojno napredovanje osmanlijske vojske sedamdesetih je godina XV. stoljeća uzrokovalo masovno iseljavanje i napuštanje seljačkih posjeda u dalmatinskome zaleđu i istočnim dijelovima Hrvatske te u unutrašnjosti Slavonije. Specifična vojna taktika osmanlijskih lako naoružanih konjanika uključivala je uništavanje usjeva, pljačku, otimanje i porobljavanje stanovništva. Vrlo pokretljivi laki konjanici – *akindžije*⁸ – osiguravali su uspješnost dugoročne vojne strategije koja je podrazumijevala pustošenje napadnutih krajeva, nakon čega bi uslijedilo vojno osvajanje utvrda i pripajanje novoosvojenih krajeva Osmanskomu Carstvu (Klaić 1904: 94; Mažuran 1998: 33–34; Štih, Simoniti i Vodopivec 2008: 121–123). Taj je proces imao tako snažno negativan demografski učinak da su određena područja potpuno opustjela nakon samo nekoliko godina.

Iseljavanje nije teklo linearno niti je bilo prostorno ravnomjerno raspoređeno. U različitim se razdobljima iseljavalo iz različitih dijelova Hrvatske i Slavonije. Razdoblja napuštanja i ponovnoga naseljavanja ciklički su se izmjenjivala, a stanovništvo se na tim prostorima smjenjivalo u gotovo ritmičkim valovima. Rukar drži da su te mijene uključivale i povratak staroga stanovništva na svoja sebišta, ali i da je već u posljednjoj četvrtini XV. stoljeća bilo trajnih migracija (Rukar 1997: 414). Pod pritiskom ratnih opasnosti stanovništvo se sve intenzivnije iseljavalo prema sjeveru i zapadu – u sigurnije krajeve – a oni iz istočnih i južnih okupiranih ili još uvijek samo ugroženih područja preuzimali su podložničke posjede izbjeglih stanovnika. Studije iz demografske povijesti i sinteze hrvatske ranonovovjekovne povijesti pokazuju da je ciklus masovnih iseljavanja i doseljavanja stanovništva počeo s prvim intenzivnijim pritiskom Osmanskoga Carstva, otprilike sedamdesetih godina XV. stoljeća (Vekarić i Stipetić 2004: 221).

Neposredno je zaleđe istočnojadranskih gradova Splita i Zadra između 1470. i 1475. godine bilo podvrgnuto turskim provalama, koje su se ponekad događale i više puta godišnje. Do druge polovice sedamdesetih godina XV. stoljeća smanjili su se intenzitet i učestalost osmanlijskih provala, vjerojatno najviše zahva-

⁸ *Akindžija* je 'pripadnik jurišne konjice, pokretnih navalnih odreda osmanske vojske'. Pojam *akin* označava 'žestoki pljačkaški napad usmjeren protiv suparnikovoga teritorija, vojske i civilnoga stanovništva' (HER 2002: 19).

ljujući uspostavi Korvinova obrambenog sustava kojim je napokon uspostavljena funkcionalna obrana Kraljevstva. Utemeljenjem Jajačke i Srebreničke kapetanije nije na duže vrijeme zaustavljeno napredovanje vojske Osmanskoga Carstva, ali je stvoren nukleus kasnijega habsburškoga vojnokrajiškog sustava. Kada je u prvoj četvrtini XVI. stoljeća Korvinov sustav obrambenih kapetanija napokon popustio, ponovno se pojačao intenzitet masovnih migracija, posebice s područja Slavonije. Opisujući te cikličke mijene, Tomislav Raukar zaključuje da je demografska krivulja seoskih društava na dalmatinskoj obali i u unutrašnjosti, pa i u Slavoniji, pokazivala neke zajedničke značajke. Razdoblja napuštanja selišta izmjenjivala su se s razdobljima ponovnoga naseljavanja ovisno o intenziviranju i popuštanju osmanlijskoga pritiska (Raukar 1997: 414–415). Kada je riječ o Dalmaciji – preciznije o zaleđu gradova Zadra, Šibenika i Trogira – možemo zaključiti da se vrlo snažan pritisak vojnih i pljačkaških pohoda s istoka osjećao tijekom druge polovice XV. stoljeća, odnosno baš u razdoblju kada se u Križevačkoj županiji prvi put pojavljuju imena tih naselja.⁹ Vrhunac pritiska uslijedio je u vrijeme mletačko-turskoga rata na prijelazu iz XV. u XVI. stoljeće. Novopronađena vrela pokazala su da je do preseljenja stanovništva iz navedenih krajeva u savsku nizinu došlo najkasnije 1476. godine. Pritom je važno napomenuti da je smjer toga preseljenja vrlo neobičan. Uobičajeni migracijski putovi, čija su ishodišta u južnim i jugoistočnim krajevima Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva, sedamdesetih su godina XV. stoljeća najčešće bili usmjereni prema zapadu, a ne prema sjeveru (Štih, Simoniti i Vodopivec 2008: 122; Mažuran 1998: 33–34.). Također, stanovništvo se iz zaleđa iseljavalo prema jadranskim otocima, pa čak i prema suprotnoj obali Jadrana. Potkraj XV. stoljeća nisu neuobičajene bile ni migracije prema sjeverozapadu, uglavnom prema zaklonjenim veleposjedima na zapadu Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva, ali i dalje, prema slovenskim, mađarskim i slovačkim zemljama (Brgles 2019: 230.). U tome je kontekstu neočekivana migracija stanovništva usmjerena izravno prema sjeveru (i sjeveroistoku). U skladu s time mogli bismo pretpostaviti postojanje (i) nekih drugih uzroka preseljenja stanovništva, poput epidemije zaraznih bolesti, nedostatka hrane ili čak planiranoga preseljenja podložnika s jednoga na drugo vlastelinstvo određene plemićke obitelji.

3. Vlastelinstvo Velika u drugoj polovici XV. stoljeća i početkom XVI. stoljeća

U drugoj polovici XV. stoljeća vlastelinstvo Velika (i s njime povezan posjed Međurić) pripadalo je magnatskoj plemićkoj obitelji Maroti, koja je držala i druge posjede u Hrvatsko-Ugarskome Kraljevstvu (Palosfalvi 2012: 19). Posljednja

⁹ Raukar i dr. (1987: 70) napominju da su upravo između 1470. i 1475. Osmanlije čak četiri puta provalile u zadarsko zaleđe, odnosno u sela zadarskoga kotara.

četvrtina XV. stoljeća specifična je po tome što je baš u to doba kralj Matija Korvin napokon priveo kraju rat za češku krunu te je svoju pažnju počeo posvećivati istočnomu dijelu svojega Kraljevstva, a posebice rješavanju „osmanlijskoga” problema.

Utvrda i posjed Velika u vrelima se spominju od XIII. stoljeća.¹⁰ Na posjedu utvrde Velike u prvoj se polovici XV. stoljeća razvilo trgovište, a u vrelima s početka XVI. stoljeća već se spominju dva trgovišta (Adamček i Kampuš 1976: 97; Adamček 1980: 172). Na posjedima utvrde Međurića razvila su se do sredine XV. stoljeća tri trgovišta (Sredjani, Paki i Miholjac), što je u skladu s historiografskim ocjenama da je vladavina kralja Matije Korvina imala blagotvoran utjecaj na razvoj trgovine i trgovišta. Taj je proces završio već do drugoga desetljeća XVI. stoljeća, kada se broj trgovišta u cijelome Kraljevstvu znatno smanjio, a na vlastelinstvima Velikoj i Međuriću ostala su ukupno tri takva naselja.

U sklopu svoje vojne strategije vojska Osmanskoga Carstva tijekom druge polovice XV. i u prvim desetljećima XVI. stoljeća uz pomoć odreda lakih konjanika upadala je na neprijateljski teritorij, pljačkala ga te je polako napredovala prema zapadu. Tek poslije dolaska Sulejmana I. na carsko prijestolje započele su masovnije, organizirane napadačke akcije kojima je cilj bio potpuno pokoravanje cijele Slavonije između Save i Drave. U prvoj četvrtini XVI. stoljeća utvrda Velika postala je jedna od važnijih točaka obrambenoga sustava na istočnim granicama Hrvatsko-Ugarskoga Kraljevstva, ali samo je vlastelinstvo u središtu kojega se ta utvrda nalazila do tada već pretrpjelo nenadoknadivu štetu.¹¹ Godine 1530. započeo je napad bosanskoga sandžak-bega Gazi Husrev-bega na utvrde u zapadnoj Slavoniji. Premda se utvrda Velika održala još 14 godina, čini se da je stanovništvo toga vlastelinstva do kraja tridesetih godina XVI. stoljeća već bilo sasvim iseljeno. O tome doznajemo iz dokumenta što ga je 1537. godine napisao hrvatski ban Toma Nadaždi, u to vrijeme posjednik Velike i Međurića. Iz spomenutoga dokumenta te iz pisma koje je ban u svibnju 1538. godine poslao barunu Ungnadu može se razabrati da se stanovništvo Velike i Međurića dotada već gotovo u potpunosti iselilo. Preseljenje je organizirao sam ban Nadaždi, koji je podložnike tih posjeda preselio na svoje posjede u Šopronskoj županiji (Vidmarović 2004: 29–36). Osmanlije su osvojile Veliku 1544., nekoliko godina poslije pada Požeške kotline. Već sljedeće godine pala je i cijela Moslavina, a do početka idućega desetljeća izgubljene su sve utvrde u porječju Une, Korane, Kupe i Save do

¹⁰ Prva potvrda potječe iz 1237. Godine 1334. spominje se župna crkva sv. Mihovila, na posjedu koji se naziva *Velica* i *Velica Regalis* (Buturac 1984: 54).

¹¹ O stanju u utvrdi 1515. godine svjedoči dosad neobjavljeni dokument, inventar utvrde koji se čuva u Mađarskome državnom arhivu. Inventar donosi podatke o uskladištenim prehrambenim namirnicama (masti, soli, živadi), municiji za vatreno oružje (kugle za „sakaloše”, „hofnice”, „tarsk” i „seregboto”) i popisuje više od 150 svinja, 160 kupova žita te manje količine drugih žitarica (usp. MOL – AN, DL 90.26121).

Siska (usp. Mažuran 1998).

Zemljovid 1. Zemljovid Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva u drugoj polovici XV. stoljeća s označenim područjem vlastelinstva Velike (temelji se na: Brgles 2019: 139).

4. Vrela, ciljevi i metodologija

Analizirajući antroponimiju došljaka iz srednjovjekovnih hrvatskih zemalja koji su se potkraj XV. i početkom XVI. stoljeća doseljavali na slavonska vlastelinstva, Josip Adamček izračunao je da je, primjerice, na vlastelinstvu Greben 1522. godine bilo 28 % novih doseljenika, koji su u vrelima imenovani pridjevcima ili dodavanjem opaske na margini (*Croati novicii*, *Croatus sive Horwath*, *Croata*, *Horwath*). Pridjevak je Horvat motiviran etnonimom koji upućuje na smjer migracija s područja Hrvatske, koja je u to doba obuhvaćala zemlje južno od rijeke

Kupe. Stoga možemo zaključiti da su Horvati zapravo svi doseljenici koji su se doseljavali iz krajeva južno od Kupe. Drugi pridjevci koji upućuju na smjerove doseljavanja jesu: Lah (*Lah*)¹², Lahović (*Lahowygh*)¹³, Posavec (*Pozawecz*)¹⁴, Pokupec (*Pokwpecz*)¹⁵, Bezjak (*Bezyak*)¹⁶, Cigan (*Czyghan*)¹⁷, Čakovec (*Chakowecz*)¹⁸.

S obzirom na opisani kontekst nameću se tri temeljna pitanja ili cilja istraživanja: Jesu li zabilježena imena naselja (Trogir, Šibenik i Zadar) doista pravi ojkonomi¹⁹? Kada je došlo do migracije i prenošenja imena naselja? Možemo li analizom antroponimije doći do kakvih pouzdanih informacija o migracijama? Odgovore na ta pitanja potražiti ćemo uz pomoć transkripcije i detaljne analize vrelā iz posljednje četvrtine XV. i prvih desetljeća XVI. stoljeća. Kako je već rečeno, u heurističkoj su fazi istraživanja pronađena tri dokumenta – dva popisa i jedna povelja – u kojima su zabilježene povijesne potvrde navedenih ojkonima. Najstarije od triju proučenih vrela – povelja kralja Matije Korvina kojom su uređene granice posjeda Velike – potječe iz 1476. godine. U njoj nema mnogo antroponimjskih potvrda. Drugo proučeno vrelo poimenični je popis podložnika i njihovih davanja iz 1496. godine, koji se također odnosi na posjed oko utvrde Velike. Najviše podataka dobiveno je transkripcijom trećega, najmlađeg vrela. Riječ je o urbaru iz 1519. godine u kojemu su popisani svi podložnici posjeda Velike i Međurića.

Sva su navedena vrela transkribirana, a ojkonomijska i antroponimjska građa zasebno je upisana u bazu podataka koja je potom omogućila kvantitativnu i kvalitativnu analizu. Antroponimjska je građa zatim analizirana komparativno, uzimajući u obzir prostornu i vremensku komponentu. Na taj su način izdvojene antroponimjske potvrde zabilježene u trima navedenim naseljima (Zadru, Trogiru i Šibeniku) za koje pretpostavljamo da su pripadale doseljenicima i njihovim potomcima. Te su potvrde potom uspoređene s potvrdama zabilježenima u ostalim naseljima vlastelinstava Velike i Međurića, za koje pretpostavljamo da su pripadale starosjediocima. Cilj je pritom bio utvrditi razlike u odnosima između različitih motivacijskih kategorija osobnih imena i pridjevaka te pronaći moguće razlike u imenskome fondu.

U središnjemu dijelu rada analizirat ćemo dva vrela. Oba pripadaju skupini predstatističkih izvora. Riječ je o vrsti pisanih povijesnih vrela u kojima na-

¹² MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 222.

¹³ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 223.

¹⁴ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 230v.

¹⁵ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 247v.

¹⁶ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 236v.

¹⁷ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 220v.

¹⁸ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 220v.

¹⁹ Na temelju podataka u vrelima mogli bismo pretpostaviti i da nije riječ o imenima naselja, nego o „običnim” toponimima.

lazimo vrlo vrijedne antroponimijske i toponimijske potvrde. Analizom ojkoni-mijskih potvrda u tim vrelima – utvrđivanjem kontinuiteta pojavnosti tih imena – dobit ćemo odgovor na pitanje jesu li Trogir, Šibenik i Zadar doista imena na-selja na području posjeda oko utvrde Velike, a detaljnom analizom antroponimi-je pokušat ćemo utvrditi postoje li razlike u zastupljenosti pojedinih osobnih ime-na i pridjevaka u tim naseljima u usporedbi s antroponimijom ostalih stanovnika posjeda čija su imena zabilježena u popisima. Uz odgovore na navedena pitanja, znanstveni će doprinos biti i rekonstrukcija topografije te toponimije navedeno-ga prostora kao i opis povijesnoantroponimijskih značajki promatranoga područ-ja u XV. i XVI. stoljeću.

Popis daće iz 1496. godine²⁰ sastoji se od 8 stranica (četiri *foliae, recto* i *verso*), odnosno od samo 2 presavijena i ušivena lista bez ikakvih vodenih žigova i drugih specifičnih obilježja. Papir i tinta dobro su očuvani, pa čitanje teksta uglavnom nije bilo zahtjevno. Riječ je o takozvanom *priručnom* registru, odnosno dokumen-tu u kojega je popisivač upisivao podatke na licu mjesta, što možda može objasni-ti vrlo neuredan rukopis. Zapisivač je pri bilježenju vrlo učestalih osobnih ime-na relativno dosljedno rabio grafijske likove s istim oznakama suspenzija, kon-trakcija i ligatura. Npr. svaka pojavnica osobnoga imena *Nicola* u vrelu je bilje-žena isto – kratkom crticom ili viticom (koja zamjenjuje *l*) iznad grafema *o*. Slič-nu oznaku kontrakcije nalazimo i kod bilježenja imena *Michael*, koje je također bilježeno skraćeno – izostavljanjem grafemā *a* i *e* te bilježenjem vitice iznad *h* i *l*.

fonem	grafem	primjer
c	<i>ch, cz</i>	<i>Chwetko, Gerbicza, Czekanich</i>
č	<i>ch</i>	<i>Malchich</i>
ć	<i>ch</i>	<i>Iwych, Malchich</i>
ž	<i>g, gy</i>	<i>Gwro, Gywrys, Mergyanycz</i>
f	<i>f, ph, ff</i>	<i>Fabianus, Philip, Steffich</i>
j	<i>i, y</i>	<i>Iacow, Ianko, Voynicha Elena</i>
k	<i>c, k</i>	<i>Crulachich, Kukenich</i>
ń	<i>ny</i>	<i>Manyachich, Drugonya</i>
s	<i>s, z</i>	<i>Posichin, Zedlarich, Lizichich</i>
š	<i>s</i>	<i>Steffich, Theskouich, Herksych</i>
v	<i>v, w, u</i>	<i>Voksech, Kovachich, Woderich, Nouko</i>

²⁰ MOL – Arhiv Nadaždi, br. 26068, fol. 1–4 (dokument je objavljen te je u slobodnome pristu-pu na stranicama Mađarskoga državnog arhiva hungaricana.hu/hu/charters).

z	z	<i>Ambroz</i>
ž	z, <i>ß</i>	<i>Pozgay, Blasß</i>
i	i, y	<i>Iwych, Gularych</i>
u	w, u	<i>Hwzanich, in Hruseuicza</i>

Tablica 1. Načela transkripcije antroponima u popisu feudalne daće na posjedu utvrde Velika iz 1496. godine

Riječ je o popisu podložnika koji su uzgajali svinje (*dica porcorum*)²¹ te su bili obvezni određeni broj tih životinja dati gospodaru. Dokument stoga sadržava imena samo dijela podložnika vlastelinstva koji su se bavili svinjogojstvom.²²

Ukupno je popisano 158 podložnika, a spominje se i nekoliko imena službenika vlastelinstva i pomagača popisivača. Zabilježeno je 98 različitih grafijskih likova osobnih imena. Od 158 podložnika samo je 61 zabilježen dvočlanom imenskom formulom (pritom, često nije lako razlučiti prave pridjevke od naziva službi i zanimanja ili primjerice topičkih pridjevaka). Slaba zastupljenost dvočlane imenske formule ograničila je mogućnost komparativne analize pridjevaka „došljaka” i starosjedilačkoga stanovništva te moguće detaljnije istraživanje ishodišta migracija.

Listovi urbara vlastelinstava Međurić i Velika iz 1519. godine²³ umetnuti su u kožom uvezanu knjigu s još nekoliko ugarskih, hrvatskih i slavonskih urbara. Popis podložnika u Međuriću i Velikoj obuhvaća 35 listova – od fol. 213 do fol. 248. U istoj se knjizi nalazi i urbar vlastelinstva Steničnjaka (koji obuhvaća ukupno 90 listova, od fol. 249 do fol. 339).

²¹ Prema mišljenju J. Adamčeka riječ je o istoj daći koja se spominje i u urbaru iz 1519. godine, koja nije obuhvaćala desetinu, nego dvadesetinu svinja, a nazivala se *metanycza* (Adamček 1980: 210). Proces prikupljanja crkvene desetine detaljno je opisao gorički arhiđakon Ivan, prema kojemu su podložnici bili dužni davati deseti dio uzgajanih životinja ili protuvrijednost u novcu. Relativno velik broj svinja na posjedima koji su se nalazili uz rijeku Savu ne govori toliko o vrlo razvijenu stočarstvu, koliko pokazuje da se zemlja u tim krajevima (primjerice u Sisku, Blinji, Ivaniću, Velikoj) vrlo sporo meliorirala. Močvarno i gusto pošumljeno područje s velikim šumama hrasta lužnjaka bilo je iznimno dobar ekosustav za žirovanje (slobodni uzgoj svinja).

²² Svinjogojstvo je na području vlastelinstva Velike bilo relativno dobro razvijeno, a ukupni podatci o broju svinja usporedivi su s podacima dostupnim za posjede kaptola oko Siska te u Čazmi, Dubravi i Ivaniću (riječ je o posjedima za koje se smatra da su se uglavnom oslanjali na svinjogojstvo u agrarnoj proizvodnji) (Adamček 1980: 210). Ukupno je u vrelu popisano između 250 i 300 svinja, a prema izračunu J. Adamčeka to je značilo da su podložnici na vlastelinstvu Velikoj 1496. godine držali ukupno pet tisuća svinja.

²³ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 213–248.

fonem	grafem	primjer
c	<i>cz</i>	<i>Czyghan, Czwehko, Czwehanowych</i>
č	<i>ch</i>	<i>Cheh, Dokchych</i>
ć	<i>ch, gh</i>	<i>Domssygh, Gregorych</i>
ž	<i>g, gy</i>	<i>Gwrenowych, Gwrko, Gywrachych</i>
f	<i>f, ff, ph</i>	<i>Fwnyakow, Stheffekowych, Philip</i>
j	<i>i</i>	<i>Iwrakowygh, Ielychych</i>
k	<i>c, k</i>	<i>Miko, Marco, Kathalenygh</i>
l	<i>ly</i>	<i>Lywbych</i>
ń	<i>ny</i>	<i>Medonya, Wzthylonya</i>
s	<i>z</i>	<i>Zkochicz, Zedlar, Pryzesnyk</i>
š	<i>s, ss</i>	<i>Ressetharygh, Thomassych, Soldekowych</i>
v	<i>v, w</i>	<i>Valenthych, Werbanowych</i>
z	<i>z</i>	<i>Zwonarych, Zyma</i>
ž	<i>s, z</i>	<i>Swpanych, Zyrowygh</i>
i	<i>i, y</i>	<i>Miko, Iwankowych</i>
u	<i>v, w</i>	<i>Lvkssa, Kwzmych</i>

Tablica 2. Načela transkripcije antroponima u urbaru Velike i Međurića iz 1519. godine

Za dio podložnika popisanih u urbaru zabilježena je veličina podložničkoga posjeda izražena u ketelima (prema J. Adamčeku jedan ketel odgovara veličini između polovice i cijeloga selišta) (Adamček 1980: 409). Uz osobna imena i pridjeve popisanih podložnika bilježeni su i neki drugi podatci, npr. njihov društveni status (spominju se, primjerice, slobodnjaci, predijalci i vojvode). U vrelu je popisano gotovo tisuću (991) podložnika posjeda Velike i Međurića. Zabilježeno je i stotinjak različitih toponima.

4.1. Toponimija

Popis daće iz 1496. godine obuhvaća samo četiri naselja i tri vilikata u sklopu kojih su popisivani podložnici. Zabilježena su naselja: *villa Benedek*, *villa Rogozna*, *villa Sibenik*, *villa Zadar* i vilikati (seoske općine): *vilicatus Peker*, *vilicatus oppidi* (vjerojatno se odnosi na varoš pod utvrdom Velikom, koja je administrativno uključena u vlastiti vilikat) te *vilicatus Zawe*. Činjenica da su četiri naselja popisana izvan vilikata podupire pretpostavku da je riječ o relativno „novim” naseljima, koja još nisu pripala ni jednomu vilikatu na vlastelinstvu.

U urbaru Međurića i Velike iz 1519. godine spominje se 71 ojkonom: [B]orinczy, [B]othwssarzewcz, Brood, Chobony, Czernecz, Czernowcz, Czwehkwocz, Dolenczy, Draghanowczy, Draghnwocz, Dwbowecz, Dwsewcz, Dyankowcz, Graberye, Gragyancz, Granycza, Gwrowczy, Habyanowcz, Hergyancz, Hrasghancz, Hrwssewycza, Ianderkowcz, Iarchewczy, Ilvanya, In Wzthy Pekar, [L]adnykowcz, Kemynowczy, Klechewczy, Klymowcz, Kobaryewczy, Kowachycha, Kozlowczy, Krapye, Kremerczy, Kwrowcz, Kwssethyncz, Kwzmynczy, Lwka, Lwke, Lypye, Maly Kwthy, Marssyncz, Mwdrowcz, Naharazth, Nowaczy, Opeke, Pawysewyczy, Perwssynczy, Popowcz, Raynywerh, Rekowcz, Rogozno, Rozowczy, Sonowcz, Sthepowczy, Sybenyk, Thopolye, Throgher, villa Veneciarum wlgó Benetk, villa Zlobochyna maior, villa Zlobochyna p[ar]jua, Woglessyncz, Wokancz, Wydowczy, Wzthylonya, Wzthypeker, Zeklaryewczy, Zeklewczy, Zader, Zlyzowcz. Nešto više od polovice ojkonomi zabilježeno je predmetanjem ojkonomi imenice *villa*, dio ojkonomi zabilježen je bez toga dodatka, a manjemu dijelu toponima predmetnute su imenice *possesio*, *villicatus* i *weywodatus*, koje se najvjerojatnije odnose na unutrašnju strukturu te vlasničku i administrativnu podjelu vlastelinstva: *villicatus Grachancz*, *possesio Sakrathyncz*, *possesio Welyky Kwthy*, *villlicatus Pekar*, *villicatus Zawy*, *Werhowczy weywodatus inferior*. Zabilježena su i imena trgovišta: Vas Međurić (*Oppidum Was Megwrechy*), Velika (*Oppidum Welyke*) i Sredice ili Srednjani (*Oppidum Zerdahel*). Većinu ojkonomi zabilježeni u vrelu više nije moguće ubicirati. Riječ je o području koje je već u prvoj polovici XVI. stoljeća bilo izloženo pljačkaškim napadima akindžija, a cijeli je prostor sredinom toga stoljeća postao dijelom graničnoga pojasa između ostataka Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva i Osmanskoga Carstva. Iseljavanje stanovništva s toga područja trajalo je desetljećima, stoga je sasvim očekivano da su mnogi ojkonomi zabilježeni u analiziranome vrelu tijekom XVI. stoljeća nestali. Uspješno je ubicirano samo nekoliko naselja na koja se odnose ojkonomi zabilježeni u analiziranome vrelu. Ubikacija dvaju središta, Velike i Međurića, te nekadašnjega trgovišta Sredice nije bila osobito zahtjevna jer je riječ o dobro poznatim lokalitetima čija je prošlost mnogo puta istraživana. Ubikacija svih ostalih naselja bila je mnogo složenija – samo je manji broj njihovih imena pronađen u drugim vrelima i na zemljovidima. Nekoliko ojkonomi odnosi se na više različitih referenata u široj mikroregiji. Tako, primjerice, nije moguće točno utvrditi na koji se referent odnosi povijesna potvrda *Graberye* – potvrda bi se mogla odnositi na naselje Graberje u blizini Kloštar Ivanića, ali i na naselje Graberje južno od Daruvara. Naselja Popovac, Hrganje, Rogožno i Gračanac nalaze se i danas na širem području sjeverno od Kutine, te možemo pretpostaviti da su u ovome istraživanju ispravno ubicirana. Toponim *Czernowcz* možda se odnosi na lokalitete Crnava ili Crnave, koji se nalaze u blizini sela Piljenice i uz akumulacijsko jezero Pakra. Posebno je zanimljiv toponim *Brood*, koji bi se možda mogao odnositi na lokalitet južno

od naselja Trojeglava. Riječ je o lokalitetu koji je lokalnomu stanovništvu poznat pod imenom *Brod*, a zabilježena su i druga imena za isti referent: *Spansko* i *Turški grad*.²⁴ Mnogo je sličnih toponima koje možemo identificirati na širem području zapadne Slavonije, Moslavine i Podravine: Sibenik pokraj Velikoga Grđevca, Povelić pokraj Križevaca, Vidovci pokraj Požege, Topolje pokraj Ivanić-Grada (potonji toponim nije moguće povezati s toponimima potvrđenima u navedenim vrelima). Kako ćemo vidjeti u osvrtu na tvorbenu analizu zabilježenih ojkonima, većinom je riječ o imenima nastalima od antroponima. Uzevši sve navedeno u obzir, opravdano je upitati se je li doista riječ o pravim ojkonimima ili o kojemu drugom (administrativnom) obliku označavanja prostora ili unutrašnje podjele vlastelinstva.

Premda ne možemo doznati izvorni lik većine potvrđenih imena, već o njemu možemo zaključivati samo na temelju zapisa koji su oblikovani pod očitim utjecajem mađarske (dijelom i njemačke) grafije, ipak je moguće izdvojiti neke od njihovih značajki.

Većina ojkonima završava na *-cz*, a možemo pretpostaviti da je riječ o sufiksu *-(e)c*. Prema rekonstrukciji srednjovjekovnih podravske toponima M. Lončarića, u tome je sufiksu riječ o nepostojanome poluglasu »čiji je refleks imao vjerojatno fonetsku vrijednost šva« (Lončarić 2003–2004: 307). Mnogo je takvih primjera (*Czwethkowcz*, *Dwsewcz*, *Dyankowcz*, *Ianderkowcz*, *Kwssethyncz*) premda se u istome dokumentu pojavljuju i potvrde u kojima je zabilježen sufiks *-ec* (*Czernecz*, *Dwbowecz*). Nekoliko je primjera toponimijskih potvrda za koje možemo pretpostaviti da sadržavaju ekavski refleks jata (*Czwethkowcz*, *Rekowcz*). U korpusu povijesnih potvrda mnogo je toponima motiviranih biljnim svijetom (*Hrwssewycza*, *Lypye*, *Naharazth*, *Rogozno*). Riječ je o motivacijskim kategorijama koje su inače učestalije u ruralnim područjima. Najveći je broj potvrđenih toponima antroponimnoga postanja (*Draghanowczy*, *Gwrowczy*, *Habyanowcz*, *Ianderkowcz*, *Kowachycha*, *Kwzmynczy*, *Nowaczy*, *Pawysewyczy* itd.).²⁵ Ta činjenica potvrđuje pretpostavku da su u analiziranome popisu zabilježeni svojevrtni zaseoci, odnosno manje konglomeracije kuća ili pak manji posjedi predijalaca²⁶ u kojima su živjeli njihovi podložnici. Osobna imena i pridjevci tih pojedina-

²⁴ »Na području južno od sela Trojeglave nalazi se njiva koju seljaci zovu Brod ili Turški grad. Radi se o malo povišenom terenu okruženom plitkim jarkom, na čijoj se površini nalaze mnogobrojni ulomci keramike i opeke.«, »Riječ je o oranicama na kojima su također nalaženi tragovi keramike i opeke. Vrlo je vjerojatno da se na tome položaju u srednjem vijeku nalazilo selo« (Škiljan 2010: 130).

²⁵ Patronimni ojkonimi (prema Šimunoviću „patronimno-rodbinski” ojkonimi) učestalo su potvrđivani već od XI. stoljeća, na prostorima najranijega hrvatskog naseljavanja. Usp. Šimunović (2009: 218).

²⁶ Pojam predijalac u različitim razdobljima hrvatske povijesti i u raznim dijelovima Hrvatsko-Slavonskoga Kraljevstva ne može se jednoznačno definirati. Taj pojam mogao se odnositi na poje-

ca u procesu imenovanja nekoga naselja postali su ojkonomi. Tomu u prilog govori i višerječni izraz *villa Veneciarum wlgō Benetk* (selo Venecijanaca ili Benečana) koji ne možemo smatrati pravim ojkonomom. Prema mišljenju Petra Šimunovića ojkonomi koji završavaju na *-içi* (*-oviçi/-eviçi, -iniçi*) pripadaju starijoj fazi razvoja hrvatskih ojkonomima. Takvi se stari patronimni ojkonomi tijekom srednjega vijeka »singulariziraju identificirajući tako jediničnost lokaliteta, a ne mnoštvo« (Šimunović 2009: 212).

Publikacije u kojima su autori nastojali ubicirati povijesne toponimijske potvrde, poput *Comitatus Crisiensis* Georga Hellera (1978) i *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában* Dezse Csánkija (1890) donose samo podatke za veća naselja i utvrde. U navedenim djelima nije moguće pronaći toponime koji se spominju u ovdje analiziranim vrelima (s iznimkom središta vlastelinstava i trgovišta). Usto, za najveći dio pronađenih ojkonomima nije moguće utvrditi bilo kakav povijesni kontinuitet, pa je gotovo nemoguće pretpostaviti gdje su se ta naselja točno nalazila. Razlozi nestajanja ojkonomima (ali i svih toponima) na području Moslavine, zapadne Slavonije i Podravine već su više puta razmatrani (Petrić 2005; Lončarić 2003–2004: 303–322), a povezivani su s činjenicom da je upravo to područje od dvadesetih godina XVI. stoljeća bilo poprištem dugotrajnih borbi. Nakon formiranja imperijalne granice veliki dijelovi toga područja postali su ničija zemlja, odnosno granični pojas u kojemu je uspostavljanje normalnih životnih uvjeta bilo vrlo otežano. Treba dodati da nije samo izravna ratna opasnost imala negativan utjecaj na naseljenost vlastelinstava Velike i Međurića. Naime, već potkraj XV. stoljeća opada važnost trgovačkih putova, koji su postali izloženi pljačkaškim upadima. Time je završio snažan uzlet trgovine u navedenim vlastelinstvima, a pozitivne demografske i ekonomske pokazatelje zamijenili su masovno iseljavanje i gospodarsko propadanje. Proces depopulacije zacijelo je pospješio i vrlo nepogodan utjecaj okoliša, ne samo zbog klimatskih promjena u to doba, nego i zbog opće zapuštenosti koja je bila posljedicom iseljavanja. Na taj su način polja, naselja i trgovišta polako gubila borbu s prirodom, a čitavi su se dijelovi pograničnoga pojasa između dviju zaraćenih strana polako počeli pretvarati u neprohodne i potpuno nenastanjene šume i močvare (Petrić 2006: 41). Bez obzira na sva ograničenja i probleme povezane s ubiciranjem, možemo zaključiti da su se naselja o kojima je u radu riječ nedvojbeno nalazila u blizini istočne granice kajkavskoga narječja u predmigracijskome razdoblju (usp. Lončarić 1988: 95).

dince koji su imali različite uloge u društvenim i ekonomskim strukturama kasnosrednjovjekovnoga i ranonovovjekovnoga društva. Krajem XV. stoljeća na posjedima u blizini granice s Osmanskim Carstvom uloga predijalaca vrlo je vjerojatno uključivala vojnu službu i sudjelovanje u borbama protiv Osmanlija. Predijalci nisu bili plemići, ali su bili slobodnjaci, što je nekima od njih omogućilo snažnu vertikalnu društvenu pokretljivost. Više o predijalcima u: Brgles (2018: 139–203).

4.2. Antroponimija

Osobna imena

Najčešće etimološko osobno ime u starijemu vrelu (popisu daće iz 1496. godine) jest Toma ili Tomaš. Ono se najčešće pojavljuje u „generičkome”²⁷ obliku *Thom[as]*, koji nam ne otkriva o kojemu se varijantnome osobnoimenskom liku zapravo radi. Etimološko ime Juraj na drugome je mjestu po učestalosti, a potvrđeno je u grafijskim likovima *Gywrko*, *Gwro*, *Gywrys* (Đurko, Đuro i Đuriš) te u generičkome liku *Georgi[us]*. S devet potvrda na trećemu su mjestu osobna imena Petar, Matej i Stjepan.

Izdvojimo li iz popisa samo potvrde osobnih imena zabilježene u naseljima Zadar, Šibenik i Benetke, nećemo uočiti velike razlike u korpusu i frekvenciji najčešćih osobnih imena. U navedenim naseljima među pet najčešćih etimoloških osobnih imena jesu: Juraj (s potvrdama varijantnih imena Đuro i Đurko), zatim Toma, Matej, Stjepan i Klement. Potvrde tih imena gotovo isključivo podrazumijevaju pokraćene latinske likove, najčešće ujednačeno bilježene standardiziranom uporabom ligatura. U trima izdvojenim naseljima nešto se češće pojavljuju potvrde narodnih osobnih imena. Tako su u navedenim naseljima potvrđena imena Novak (*Nouak*), Novko (*Nouko*), Stojko (*Ztoyko*), Vokšec (*Voksech*), Dragonja (*Dragonya*), Cvetko (*Chwetko*), Radoj (*Radoy*). U preostalome dijelu vrela zabilježene su samo tri potvrde narodnih imena: Stanek (*Ztanek*), Drag(e)aš (*Drageas*) i Cvetko (*Chuethko*).

Redni broj	Etimološko osobno ime	Varijantno osobno ime	Zapis osobnoga imena u vrelu	Broj potvrda
1.	Toma (11)	Tomas (g) ²⁸	<i>Thom[as]</i>	11
2.	Juraj (10)	Đuriš	<i>Gywrys</i>	1
		Đurko	<i>Gywrko</i>	7
		Đuro	<i>Gwro</i>	1
		Juraj (g)	<i>Georgi[us]</i>	1

²⁷ Termin „generički” likovi osobnih imena odnosi se na transkribirane potvrde osobnih imena koje su u vrelu bilježene kontrahirano, s ligaturama i latinskim jezikom. Budući da nije moguće pretpostaviti na koji je točno lik zapisivač mislio, ne možemo pretpostaviti koji se standardizirani lik krije iza takve pokraćene potvrde. Zbog toga standardiziranomu liku pridodajemo oznaku generički (jer se može odnositi na više različitih grafijskih i etimoloških likova pojedinoga osobnog imena). Generički lik odnosi se i na standardizirani latinski lik (primjerice *Iohannes*) jer u nekim slučajevima ne možemo pretpostaviti na koji se varijantni lik potvrda odnosi (primjerice *Georgius*).

²⁸ Oznakom (g) označeni su „generički” likovi osobnih imena (za detaljnije objašnjenje vidjeti prethodnu bilješku).

3. – 5.	Petar (9)	Petar (g)	<i>Pet[e]r</i>	9
	Matej (9)	Mate	<i>Mathe</i>	1
		Matej	<i>Mathei</i>	8
	Stjepan (9)	Stepan	<i>Ztepan</i>	1
		Stjepan (g)	<i>Steph[a]n[us]</i>	1
			<i>Stephanus</i>	4
		Štefić	<i>Steffich</i>	3
6. – 7.	Blaž (6)	Blaž	<i>Blas</i>	1
			<i>Blasz</i>	4
		Blaž (g)	<i>Blasi[us]</i>	1
	Mihael (6)	Mihael (g)	<i>Mich[ae]l</i>	6
8.	Fabijan (5)	Fabijan (g)	<i>Fabian[us]</i>	4
			<i>Fabiany</i>	1
9.	Nikola (4)	Nikola (g)	<i>Nicol[a]</i>	3
		Nikula	<i>Nicula</i>	1
10.	Grgur (4)	Gregor (g)	<i>Gregori[us]</i>	4

Tablica 3. Deset najčešćih etimoloških osobnih imena u popisu daće na posjedu Velikoj 1496. godine

Urbar Velike i Međurića iz 1519. godine donosi popis više od tisuću podložnika. Statistička analiza pojavnosti osobnoimenskih potvrda pokazala je da su najčešća osobna imena bila – promatrajući samo etimološka imena, a ne i sve varijantne likove – Juraj, Stjepan, Martin, Mihael, Toma, Ivan, Blaž, Antun, Pavao i Andrija.

Korpus osobnih imena sadržava i ova etimološka imena: Petar, Valent, Nikola, Matej, Marko, Grgur, Demetrije, Gal, Benedikt, Ambroz, Klement, Luka, Ilija, Matija, Dionizije, Stanislav, Ladislav, Emerik, Šimun, Fabijan, Urban, Stojan, Lovro, Jakov, Brlan/Brlek, Filip, Belša/Belko, Barnaba, Vuk, Dragan, Franjo, Bernard, Dominik, Cvetko, Kuzma, Živko, Kancijan/Kojan. Zapisana su samo četiri ženska osobna imena: Ana, Jelena, Margareta i Agata.

Redni broj	Etimološko osobno ime	Varijantno osobno ime	Zapis osobnoga imena u vrelu	Broj nositelja
1.	Juraj (78)	Juraj (g)	<i>Georgi[us]</i>	43
		Đurko	<i>Gurko</i>	1
			<i>Gwrko</i>	6
			<i>Gywrko</i>	8
		Đuro	<i>Gwro</i>	2
			<i>Gywro</i>	7
		Đuriš	<i>Gwrys</i>	2
		Đurđić	<i>Gwrghycz</i>	1
			<i>Gwrgycz</i>	1
		Đurica	<i>Gwrycza</i>	2
		Đurđ	<i>Gwrgh</i>	1
			<i>Gywrgh</i>	1
		Đurša	<i>Gywrsa</i>	1
Đurec	<i>Gywrecz</i>	1		
Đurina	<i>Gwryna</i>	1		
2.	Martin (52)	Martin (g)	<i>Martin[us]</i>	50
		Martin	<i>Martin</i>	2
3.	Stjepan (49)	Stjepan (g)	<i>Steph[a]n[us]</i>	48
		Stepan	<i>Zthepan</i>	1
4.	Ivan (46)	Ivan (g)	<i>Iohann[es]</i>	23
		Ivan	<i>Iwan</i>	16
		Janko	<i>Ianko</i>	4
		Ivek	<i>Iwek</i>	2
		Ivko	<i>Iwko</i>	1
5. – 6.	Blaž (41)	Blaž (g)	<i>Blasi[us]</i>	39
			<i>Blasy</i>	2
	Toma (41)	Toma (g)	<i>Thom[as]</i>	35
			<i>Thomych</i>	4
			<i>Thomycza</i>	2

7.	Mihael (40)	Mihael (g)	<i>Micha[e]l</i>	37
		Milec ²⁹	<i>Mylecz</i>	1
		Milko	<i>Mylko</i>	1
		Mihalko	<i>Myhalko</i>	1
8.	Antun (34)	Antun (g)	<i>Anthon[ius]</i>	34
9. – 10.	Pavao (27)	Pavao (g)	<i>Paul[us]</i>	23
		Pavlić	<i>Pawlych</i>	1
		Pavliša	<i>Pawlyssa</i>	1
		Paviček	<i>Pawychek</i>	1
		Pavić	<i>Pawych</i>	1
	Andrija (27)	Andrija ³⁰ (g)	<i>Andre[as]</i>	27

Tablica 4. Deset najčešćih osobnih imena u popisu iz 1519. godine

Izdvojimo li imena podložnika u naseljima Zadar (*villa Zader*), Šibenik (*villa Sybenyk*), Trogir (*villa Throger*) i naselju „Venecijanaca” – ili doseljenika s područja koje pripada Veneciji (*villa Veneciarum wlgō Benetk*) – dobit ćemo ukupno 82 potvrde osobnih imena. U tome izdvojenom korpusu osobno ime Mihael nosilo je deset podložnika. Nažalost, sve su potvrde toga osobnog imena latinizirane i notirane uz pomoć ligature, stoga ne znamo kojim se varijantnim likom nositelj uistinu koristio. Po učestalosti slijede još osobna imena: Juraj (uz pokračeni latinski lik *Georg[ius]* zabilježeno je nekoliko varijantnih likova, primjerice *Gwro*, *Gywro*, *Gywr*, *Gwryna*, *Gywrko*), Stjepan (ime je konzistentno bilježeno kao *Stephan[us]*), a lik Štefić notiran je grafijskim likom *Sthephych*), potom Toma, Blaž, Petar, Pavao, Nikola, Klement i Antun. Ukratko, analiza učestalosti osobnih imena u četirima izdvojenim naseljima i u ostatku veleposjeda ne pokazuje veće razlike. U korpusu osobnih imena spomenutih četiriju naselja nalazimo i sljedeća osobna imena: Valent, Andrija, Matej, Martin, Grgur, Ilija, Marko, Šimun, Vuk, Gal, Dionizije, Ivan, Vrban, Fabijan, Živko, Filip, Demetrije i Lovro.

Usporedbom osobnih imena zabilježenih u promatranim naseljima te primjenom opisane metode na oba vrela došli smo da zaključka da korpus osobnih imena u „doseljeničkim” naseljima pokazuje minimalne razlike u odnosu na korpus osobnih imena na području cijeloga vlastelinstva. Razlike su u nešto većemu udjelu narodnih imena, i u ukupnome broju nositelja i u korpusu osobnih imena. Takve su značajke već zabilježene i na drugim vlastelinstvima na kojima je utvrđen snažan intenzitet doseljavanja u XV. i XVI. stoljeću. U tim krajevima također je

²⁹ Imena *Milec* i *Milko* također bi mogla biti izvedena od narodnoga imena s osnovom *Mil-*.

³⁰ Vrlo je vjerojatno, s obzirom na tradiciju u Slavoniji, da je taj varijantni lik glasio *Andraš*, ali se na osnovi povijesne potvrde to ne može nesumnjivo tvrditi.

utvrđen veći udio narodnih osobnih imena u usporedbi s drugim dijelovima vlastelinstva.³¹

Pridjevci

U popisu iz 1496. godine ukupno je popisano 150 podložnika. Jednočlanom imenskom formulom zabilježeno je 89 podložnika (od čega je najmanje deset zabilježeno samo pridjevkom), a dvočlanom imenskom formulom zabilježeno je 60 nositelja (40 %). Najčešći pridjevci su u tome popisu: Sedlarić (*Zedlarich*), Krulačić (*Crulachich*), Gerbica (*Gerbicza*), Đurenović (*Gywrenouich*), Herkšić (*Hersych*), Igljić (*Iglic*), Ivanković (*Ivankouich*), Kuzmić (*Kvzmich*) i Matejović (*Matheyowich*).

Izdvojimo li iz korpusa samo pridjevke, u naseljima „dospeljenika” nalazimo potvrde sljedećih pridjevaka: Kružić (*Crosich*), Cekanić (*Czekanich*), Duh (*Dwh*), Glog (*Glog*), Đurašić (*Gwrasich*), Guska (*Gwzka*), Izaković (*Isakouich*), Kapnić (*Kapnich*), Kukenić (*Kukenich*), Lisičić (*Lizichich*), Mihalić (*Mihalich*), Mravić (*Mrauich*), Radenčić (*Radenchich*), Tešković (*Theskouich*) i Vokasović (*Vokazouich*).

U urbaru Velike i Međurića iz 1519. najčešći su bili pridjevci: Novak (*Nowak*), Rešetarić (*Ressetharygh*, *Resetharych*), Ivanković (*Iwankowych*), Kuzmić (*Kwzmych*, *Kwzmygh*), Perušić (*Perwssygh*), Verbanović (*Werbanowych*), Radičević (*Radychewygh*, *Radyghewygh*), Kovačić (*Kowachygh*, *Kowachyeh*, *Kowachigh*), Lepović (*Lepowych*), Pavleković (*Paulekowych*, *Pawlekowych*), Mateašić (*Matheassygh*, *Matheassych*), Stojančić (*Zthoyanchych*), Petreković (*Petrekowych*, *Petrekowych*, *Pethrekowgh*, *Pethrekowych*), Bačić (*Bachygh*, *Baczygh*, *Baghygh*), Krajač (*Krayach*), Čubačić (*Chwbachyeh*), Belčić (*Belchych*, *Belchygh*), Lončarić (*Loncharych*, *Loncharygh*), Rožovec (*Rozowecz*) i Vernić (*Wernych*).

Izdvojimo li samo podložnike u naseljima Šibenik, Trogir, Zadar i Benetke, najčešći su pridjevci: Ivanković (*Iwankowych*), Lisičić (*Lyzychych*), Vokovlić (*Wokowlych*), Školnović (*Skolnowych*), Kuzmić (*Kwzmych*), Mikulić (*Mykwlych*). Sedam od osam nositelja pridjevka Ivanković popisano je u naselju Benetke (jedan u Novakima), svi nositelji prezimena Lisičić i Školnović popisani su u istome naselju, kao i dva od triju nositelja prezimena Vokovlić.

Važna razlika na koju upozorava usporedba dvaju vrela učestalost je pridjevaka etničkoga i etnonimskoga postanja. Za razliku od popisa iz 1496. godine, u kojemu nisu zabilježeni takvi pridjevci – zabilježeno je tek nekoliko potvrda topičkih pridjevaka koji upućuju na lokalne migracije ili migracije sa srednjih uda-

³¹ Veći broj narodnih osobnih imena zabilježen je u dijelovima susjedgradskoga posjeda u kojima je ustanovljeno snažnije doseljavanje u prvoj polovici XVI. stoljeća. Usp. Brgles (2019: 219).

ljenosti – u urbaru iz 1519. godine nalazimo različite potvrde takvih pridjevaka. Najviše je pridjevaka motiviranih etnonimom Hrvat (*Herwachyeh, Herwathyn, Herwathynowych, Horwath, Horwathychygh, Horwathyn*). Zabilježeno je i nekoliko pridjevaka čiju motivaciju općenito povezujemo s migracijama (*Lah, Lahowygh, Bezyak, Czyghan*). Pridjevak Novak možemo povezati sa značenjem ‘novi doseljenik’, ali motivacija je moglo biti i osobno ime Novak.³² Po broju nositelja riječ je o najzastupljenijemu pridjevku u analiziranome vrelu. Na drugome je mjestu po broju nositelja prezime Rešetarić (*Resetharyeh, Ressetharyeh*), ali motivacija nazivima zanimanja znatno je manje zastupljena od antroponimijske motivacije. Potvrđeno je više od dvije stotine pridjevaka koji su vrlo vjerojatno motivirani nekim antroponimom. Uz već spomenute (najčešće) pridjevke, relativno velik broj nositelja imali su i pridjevci motivirani narodnim imenima, primjerice imenima s osnovama Rad- (*Radakowych, Radechkowych, Radenchygh, Radychewych, Radych, Radinowygh, Radozawych* itd.), Drag- (*Draghanych, Dragheehnych, Draghychwych, Draghychych, Draghynowych, Draghonych, Dragsych, Draghwnowygh*), Vuk-/Vok- (*Wokethych, Wokych, Woxych, Wchygh, Wk, Wokazowych, Wkowlch, Wkssych*), Cvet- (*Czewethyssych, Czewethko, Czewethkowych, Czewethowcz*) i Bel- (*Belchych, Belekowych, Belko*).

Kategoriji pridjevaka motiviranih nazivima zanimanja, uz već navedene najučestalije (Rešetarić), pripadaju i: Lončarić (*Loncharygh*) Kovač (*Kowach*), Kovačević (*Kowachewych*), Sedlarić (*Zedlaryeh*), Brodar (*Brodar*), Pivarić (*Pywarygh*), Kožarić (*Kossarygh*), Kramar (*Kramar*), Kruhopeković (*Krwhopekowych*), Zvonarić (*Zwonaryeh*). Nešto je manje potvrda pridjevaka motiviranih nazivima raznih službi na vlastelinstvu: Vojvoda (*Wayuoda, Woyeuoda*), Deak (*Deak*), Grabant (*Grabanth*), Klučar (*Klwchar*), Sudec (*Zwwdecz*), Vesnik (*Weznyk*), Prišežnik (*Pryzesnyk*). U sličnim je vrelima takve pridjevke katkad teško razlikovati od bilježničkih napomena o stvarnoj službi ili obrtu koji obavlja podložnik. U ovome vrelu takve su službe uglavnom bilježene na latinskome, pa ih je bilo lakše razlikovati od pridjevaka (primjerice, „Janko Zwchewecz iuratus”³³, „Martin Ressetharyeh wayda”³⁴, „Gwrgycz wayuoda de Peker”³⁵, „Demetrius lapicida”³⁶).

³² Usp. Frančić (2002: 409).

³³ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 213.

³⁴ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. 228.

³⁵ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. fol. 229v.

³⁶ MOL – MKA – *Urbaria et conscriptiones*, sv. 8, br. 13, fol. fol. 232v.

5. Zaključak

Sedamdesetih godina XV. stoljeća novi obrambeni sustav kapetanija, banovina i graničnih utvrda uspješno je funkcionirao te je kontrolirao upade osmanlijskih lakih konjanika. Sustav je povezo Senjsku kapetaniju, Jajačku i Srebreničku banovinu, a mletačka je *terraferma* – u zaleđu istočnojadranskih gradova – ostala izvan njega. U takvim su okolnostima 70-ih godina XV. stoljeća osmanlijski upadi u područja srednjodalmatinskih gradskih distrikata otvorili migracijske putove ne samo prema dalmatinskim otocima i na drugu obalu Jadrana nego i prema sjeveru. Premda je motivacija migracija uglavnom definirana, način i točno razdoblje preseljenja još nismo uspjeli preciznije odrediti. Radi li se o planiranome preseljenju koje su potaknuli vlasnici posjeda³⁷ ili o samostalnoj odluci pučanstva, trebalo bi odgovoriti dodatnim istraživanjem drugih vrela.

Nepobitna je činjenica da su se u vrelima iz sedamdesetih godina XV. stoljeća pojavile najstarije do danas poznate povijesne potvrde imena Zadar, Šibenik, Trogir i Benetke na području Križevačke županije. Ta imena, koja uglavnom možemo smatrati imenima pravih naselja, pojavila su se na području vlastelinstva Velike. Prve provale akindžija zabilježene su već u drugoj polovici XV. stoljeća, a ubrzo je uslijedio i prvi veći val iseljavanja. Ispražnjena je selišta trebalo popuniti novim doseljenicima. Sudeći prema pridjevima zabilježenima u popisu daće iz 1496. godine, krajem XV. stoljeća doseljavanje novoga stanovništva bilo je sporadično. Masovno, vjerojatno organizirano doseljavanje iz udaljenih krajeva uslijedilo je u prvim desetljećima XVI. stoljeća. O tome svjedoče i antroponimijske potvrde u urbaru vlastelinstava Velike i Međurića iz 1519. godine. Najveći dio od ukupno 71 toponimijske potvrde, koliko ih sadržava to vrelo, nije moguće ubicirati. Uglavnom je riječ o ojkonimima antroponimijskoga postanja. Analiza navedenih povijesnih potvrda uglavnom je potvrdila dosadašnje pretpostavke o najvažnijim značajkama kajkavskoga govora na analiziranome području na prijelazu iz XV. u XVI. stoljeće (usp. Lončarić 2004–2005: 318.) Četiri izdvojena ojkonima – Zadar, Šibenik, Trogir i Benetke (naselje „Venecijanaca”) – koja su u središtu interesa ovoga rada, ne dijele opisane tvorbene i morfološke značajke karakteristične za veći dio korpusa ojkonimijskih potvrda sadržanih u analiziranim vrelima. Jedna od zabilježenih ojkonimijskih potvrda motivirana je etnikom koji označava doseljenike iz venecijanske *terraferme* na istočnojadranskoj obali (Benetke). Ostala su imena (Šibenik, Trogir i Zadar) motivirana imenima gradova na jadranskoj obali.

Zahvaljujući bogatoj antroponimijskoj građi sadržanoj u pronađenim vrelima, bilo je moguće usporediti učestalost pojedinih antroponima (antroponimijskih potvrda) u različitim dijelovima vlastelinstva te u dvama različitim razdobljima. Us-

³⁷ U to su doba mnoga slavonska vlastelinstva pretrpjela masovno iseljavanje stanovništva, pa ih je bilo potrebno ponovno naseliti.

poredba učestalosti osobnih imena na cijelome području vlastelinstva s potvrđama zabilježenima samo u izdvojenim naseljima, pokazala je samo manje razlike. U izdvojenim naseljima ustanovljen je nešto veći broj narodnih osobnih imena, na što je upozorila analiza antroponimijskih potvrda u starijem vreću. Analiza antroponimijskih potvrda u mlađem vreću upozorila je na neke specifičnosti u usporedbi dvaju korpusa pridjevaka. Neki su pridjevci zabilježeni pretežno, ili čak isključivo, u naseljima Šibenik, Trogir, Zadar i Benetke. Analiza antroponimije navedenih naselja u odnosu na antroponimiju drugih naselja u okolici nije pokazala znatnije razlike. Uočene posebnosti nisu dovoljne da bismo mogli donijeti čvršće zaključke o preseljenju dalmatinskih rodova na nova selišta u Moslavini.

Literatura

- Adamček, Josip. 1980. *Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV do kraja XVII stoljeća*. Zagreb: JAZU – Odjel za hrvatsku povijest, Centar za povijesne znanosti Sveučilišta u Zagrebu – Sveučilišna naklada Liber.
- Adamček, Josip; Kampuš, Ivan. 1976. *Popisi i obračuni poreza u Hrvatskoj u XV i XVI stoljeću*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Institut za hrvatsku povijest.
- Brgles, Branimir. 2019. *Ljudi, prostor i mijene. Susedgradsko i donjostubičko vlastelinstvo 1450. – 1700*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Buturac, Josip. 1984. Popis župa zagrebačke biskupije 1334. i 1501. godine. *Starine*, 59, Zagreb, 43–108.
- Csánki, Dezső. 1890. *Magyarország történelmi földrajza a Hunyadiak korában*. Budapest: Magyar Tudományos Akadémia.
- Frančić, Anđela. 2002. *Međimurska prezimena*. Zagreb: Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje.
- Heller, Georg. 1978. *Comitatus Crisiensis*. München: Veröffentlichungen des Finnisch-Ugrisches Seminars an der Universität München.
- HER 2002 = Anić, Vladimir i dr. 2002. *Hrvatski enciklopedijski rječnik*. Zagreb: Novi Liber.
- Klaić, Vjekoslav. 1904. *Povijest Hrvata. Od najstarijih vremena do svršetka XIX stoljeća*. Svezak drugi, dio treći. Zagreb: L. Hartman.
- Lexicon Latinitatis I–IV = *Lexicon latinitatis medii aevi Iugoslaviae*. 1969. Prir. Kostrenčić, Marko. Zagreb: Institut za povijest JAZU.
- Lončarić, Mijo. 1988. Rani razvitak kajkavštine. *Rasprave Zavoda za jezik*, 14, Zagreb, 79–104.
- Lončarić, Mijo. 2003. – 2004. Kajkavština u ranim podravskim toponimima. *Folia onomastica Croatica*, 12–13, Zagreb, 303–322.
- Marević, Jozo. 2000. *Latinsko-hrvatski enciklopedijski rječnik*. Matica hrvatska. Zagreb. Mažuran, Ive. 1998. *Hrvati i Osmansko Carstvo*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
- Pálosfalvi, Tamás. 2012. *The Noble Elite in the County of Körös (Križevci) 1400–1526*. Doktorski rad. Budapest: Central European University.
- Petrić, Hrvoje. 2005. *Koprivnica u 17. stoljeću : okoliš, demografske, društvene i gospodarske promjene u pograničnom gradu*. Samobor: Meridijani.
- Petrić, Hrvoje. 2006. O križevačkoj ekohistoriji 17. stoljeća. *Cris*, 8/1, Križevci, 35–53.
- Raukar, Tomislav. 1990. Hrvatska na razmeđu XV. i XVI. stoljeća. *Senjski zbornik*, 17, Senj, 5–14.
- Raukar, Tomislav. 1997. *Hrvatsko srednjovjekovlje*. Zagreb: Školska knjiga – Zavod za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

- Raukar, Tomislav i dr. 1987. *Zadar pod mletačkom upravom 1409–1797*. Zadar: Narodni list – Filozofski fakultet Zadar.
- Stipetić, Vladimir; Vekarić, Nenad. 2004. *Povijesna demografija Hrvatske*. Dubrovnik, Zagreb: HAZU, Zavod za povijesne znanosti.
- Šimunović, Petar. 2009. *Uvod u hrvatsko imenoslovlje*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
- Škiljan, Filip. 2010. *Kulturno-historijski spomenici zapadne Slavonije s pregledom povijesti zapadne Slavonije od prapovijesti do 20. stoljeća*. Zagreb: Srpsko narodno vijeće.
- Štih, Peter; Simoniti, Vasko; Vodopivec, Peter. 2008. *Slovenska zgodovina*. Ljubljana: Inštitut za novejšo zgodovino.
- Vidmarović, Đuro. 2004. Kada je hrvatski ban Toma Nadaždi preselio u zapadnu Ugarsku svoje podložnike iz vlastelinstava Velika i Međurić u današnjoj zapadnoj Slavoniji? *Croatica Christiana periodica*, 54, Zagreb, 29–36.

Oikonyms Zadar, Trogir and Šibenik in the Križevci County at the End of the 15th Century?

Summary

One of the oldest and best preserved 16th century inventories (manorial urbaria) of Slavonian manors is the urbarium of Velika and Međurić dating from 1519. This historical source has been largely used in onomastic literature because it contains four very interesting historical toponyms. These interesting and unusual names are Zadar, Šibenik, Trogir and Benetke, the names of medieval towns situated on the eastern coast of the Adriatic Sea, hundreds of kilometres from the Križevci County, where they were located by the 1519 urbarium.

The author analyses the historical documents that contain mentions of these toponyms, and tries to establish where exactly in the Križevci County they were situated. This question is placed within a broader context of migrations that occurred in the 15th and 16th centuries.

Ključne riječi: povijesna antroponimija, povijesne migracije, toponimija, XV. stoljeće hrvatske povijesti

Keywords: historical anthroponymy, historical migrations, toponymy, 15th century Croatian history

Prilog 1. Transkripcija antroponima iz popisa feudalne daće na posjedu Velikoj 1496. godine

Osobno ime	Pridjevak	Daća
		[fol. 1]
primo vilicatus Peker		
Benedictus		2
Gywrko	Radouich	1
Fabianus		1
Mathei	Iwych	1
Petrus	Belotek	1
Petrus	Kolachich	1
Stephanus	Zochich	2
Georgius	Belchich	3
Gregorius		3
Stephanus		2
Thomas	Pauenich	3
Blasius	Simonis	3
Mathei		1
Benko		1
Blasz		1
Peter		1
Michael		2
Mathei		2
Crulachich		6
Gregorius		3
Blasz		2
Thomas		1
aliter Thomas		2
Michael		2

		[fol. 1v]
Peter		1
Thomas	Vayda	2
Ztanek		1
Chuethko		2
Peter	Vernich	6
Masich		1
		<i>Summa 60</i>
		<i>fl. 4 den. 5</i>
		[fol. 2]
villa Rogozna		
Ztepani	villicatus	
Nicola	precone	1
Thomas		3
Clemens		1
Mathei	Zench	3
Iacow		1
Nicula		1
Gywrko		1
Herksych		2
D[e]mgsa		2
villa Benedek		
Ivankouich		2
Gywrko ³⁸		2
aliter Gywrko	subulcus	2
Michael		2
Kvzmich		4
Gywrko	Kukenich	2

³⁸ Ime je precrtao popisivač.

Michael	Vokazouich	1
Nouak		1
Paulus	Lizichich	3
Thuerdisich		1
Ianko		1
Ilico		1
Mathei	Gwrasich	3
Thomas	iuratus	2
Vilchich		2
Gwro	Dwh	2
Mathei	iuratus	1
Steffich		2
Matheyowich		1
Mathei	szutor	2
Thomas	Mrauich	1
Iacoby	Glog	1
Fabiany	Theskouich	1
Mauro	Posichin	3
Clemens	faber	2
		<i>[fol. 2v]</i>
villa Zadar		
Briccius		2
Gregorius		1
Clemens		
Anthonus		1
villa Sibenik		
Chwetko	Regonich	3
Ztanko		3
Pauko		2
Valich		1

Nouko		1
Thomas	Isakouich	2
Voynicha Elena		3
Gallus	Radenchich	2
Thomas	Gwzka	2
Barber		2
Valent		1
Clemens		1
Anthonius	Kuthenoych	2
Stephanus	Anthonii	1
Nicola	Kapnich	3
Gallus		1
Blasz		2
Zedlarich		1
Stephanus	Crosich	1
Gywrenouich		2
Benedictus	Sartor	1
Dragonya		1
Martinus	Mihalich	2
Fabianus		1
		<i>[fol. 3]</i>
Ztoyko		2
Gywrko		2
Blasz	Czekanich	1
Philip		1
Iglic		1
Pomenich		2
Vaderich		2
Ambroz		2

Kovachich		2
Iacow		1
Iwan		2
Voksech		3
Iwan		1
filius fabri		2
Quachich		
Radoy	carpentarius	
		<i>Summa 138 fl. 7, den. 5</i>
villicatus Zawe		
Mathe		
Ambrosius		2
Andras		1
Thomas		1
Steffich	Godecz	1
Vlahouicza		2
Nicola		1
Michael		2
Kolunich		1
Peter	Imrihauch	1
Dionisius		2
Peter	Claudii	1
aliter Peter	Galicheuich	2
pat[er] Martin	in Hruseuicza	2
Blas	Iaksich	4
Gregorii	pbas	1
Steffich		1
Pozgay		1
Drageas	Hwzanich	2

		<i>Summa 40 fl. 1,5 den. 6</i>
		<i>[fol. 3v]</i>
villicatus Oppidi		
Paulus	Malchich	2
Peter	Mergyancz	1
Fabianus	in Samtacz	1
aliter Fabianus	de eadem	3
Stephanus	in Kwth	2
Mathko		1
Gywrys	iudex	2
Mathko		
Soldak		1
Gallus		1
Herko		1
Mathei	in Sauowcz	1
Marko	Galoych	2
Michael	in Gregyancz	4
Gerbicza		3
Valecz		1
Gywrko		1
Koyan		4
Martinus	Manyachich	3
Vrbanus	de Paucinch	3
Marco	Resetarich	1
Thomas	Poztrelichich	1
		<i>Summa 38 fl. 4</i>

		[fol. 4]
exitus Methanycza[m]		
Iohannes	Bennywd	6
Georgius	Kapythanffy	4
Nicolaus	Chwbini	1
pfamulis episcopi		2
pro adventum do- mini vsquem festum Sancti Demetri		7
Clemens	Romanych	2
Blasio	porkolab	1

Prilog 2. Transkripcija dijela urbara Velike i Međurića (1519.)

Villicatus Provincie			[fol. 235]
villa Rogozno			
Osobno ime	Pridjevak	Ketel ³⁹	Opaska
Michael	Chwbachych	1	
Nicolaus	Mykowych	2	
		1	idem
Stephanus	Myksych	2	
Stephanus	Matheassych	1,5	
Gregorius	Mykssych	2	
Iambrek	Ganyk	1	liber ⁴⁰
relicta Anna Georgy	Wzmechych	2	
Georgius		2	procurator
Pawych	Czwethkowych	1	

³⁹ Ketel je jedinica površine koja se odnosi na veličinu podložničkoga posjeda.

⁴⁰ Riječ liber označava vrstu poreza ili je riječ o skraćenici imenice libertinus. Lat. liber 'porez što ga plaćaju slobodnjaci', *libertinus* 'oslobođeni kmet obvezan na neke službe' (*Lexicon Latinitatis* IV: 64).

Gwrycza	Radychewych	1	
Matheus	Zorych	2	
Paulus	Radychewych	2,5	
Iohannes	Therek	2	liber; vayuoda ⁴¹
Valent	Kobylassych	1	liber; procurator
Simon	Zthoyanych	2	
Marcus	Swpanych	1,5	
Valent	Herkssych	2	
Myko	Drakssych	2	
Dragheas	Zthoyanych	1	
Martinus	Iakowlych	1	liber; procurator
Gregorius	Popchych	2	
		1	idem
Valent	Nowak	1,5	
Nicolaus	Kwachych	2	
villa Veneciarum wlgo Benetk			<i>[fol. 235v]</i>
Clemens	Iwankowych	2	
Michael	Iwankowych	2	liber; nouicius ⁴²
Blasius	Kwzmych	1,5	liber; nouicius
Nicola	Iwankowych	2	
Michael	Iwankowych	2	
Georgius	Gwrssych	2	liber; frater Valentini
Paulus	Mathychew wnok	1,5	
Clemens	Krykenych	3	
Michael	Kwzmych	1,5	
Michael	Wokazowych	2	

⁴¹ Vayuoda 'vojvoda'.

⁴² Lat. *novicius* 'novodoseljeni kmet, novak, doseljenik' (*Lexicon Latinitatis* IV: 767).

Gwryna			
Matheus	Kwberzych	1,5	
Dyanek	lutifigulus ⁴³	2	liber
Gywro	Lyzychych	2	
Iwan	Iegyalych	1	
Valent	Iwankowych	1,5	
Elias	Lyzychych	1,5	liber; nouicius
Gregorius	Lyzychych	1,5	
Petras		1,5	
Thomas	clauiger ⁴⁴	1,5	liber
Nicolaus	Gywrachych	2	
Gallus	Gywrachych		nouicius
Vrbanus	Mrawych	2	
Marcus	Chethywarych	1	liber
Michael	Zklwwek	2	
Michael	Iwankowych	1	liber
Martinus	Resetharych	2	
Gregorius	Radych	1	liber; podmenda
Maren	Zklwkowych	2	liber; iuratus ⁴⁵
Thomas	Dwh	1	
Michael	Iwankowych	1	liber
Stephanus	Radozawych	1,5	liber
Marcus	Chethywarych	1	liber
Michael	Zthepanow brathecz	1,5	
Mykwła	Dyanyssewych	2	
Andras	arcipar ⁴⁶	3	liber domini

⁴³ Lat. *lutifigulus* 'lončar' (Marević 2000: 1817).

⁴⁴ Lat. *clauiger* 'ključar' (*Lexicon Latinitatis* I: 231).

⁴⁵ Lat. *iuratus* se najčešće povezuje sa službom ili časću u gradovima. U ruralnim područjima također bi moglo označavati vlastelinova službenika ili prisežnika (usp. *Lexicon Latinitatis* III: 621).

⁴⁶ Možda od lat. *arcupar* 'koji izrađuje lukove' (*Lexicon Latinitatis* I: 63).

Petrus	Valenthych	1,5	
Anthonius	faber Mathewowych	3	
Thomas	Chowchych	1,5	
Stephanus	Gaynyk	1	liber; gaynyk ⁴⁷
Stephanus	Petrychewych	1	gaynyk
Elias	Kurawych	2	
Paulus	Bezyak	1,5	
Anthonius	Desowlych	2,5	liber; gaynyk
Fabianus	Chwskowych	2	
Gwro	Klenowecz	1,5	
Paulus	Nowak	1,5	
Myko	Glwhak	1	
Paulus	Mykwlych	1	
Andreas	Chercha	2	
Mykwla	Skolnowych	2	
Martinus	Skolnowych		
Sthephych	Lepowych	3	
Matheus	Krayach	2	
Anthonius	Huhoyewych	2,5	
villa Zader			<i>[fol. 237]</i>
Sywko		1,5	
Thomas	Valenthyn Brathecz	1,5	liber; nouicius
Perych	Berczkowych	2	
Stephanus	Swaghow Zeth	2	
Valent	Krysanowych	2	liber; nouicius
Walych	Kelemynowych	2	
Clemens	Dwhow Zeth	2	liber
Thomas	Bwdyssych	2	

⁴⁷ Riječ nepoznata značenja.

Blasius	Iankowych	2	liber; iudex campi
Wok	wittricus Valentini	2,5	liber
Stephanus	Kowach	2	
Simon	Mykwlych	2	
Andreas	Wokowlych	1,5	
villa Sybenyk			<i>[fol. 237]</i>
Gywr	Regowych	1,5	
Demetrius	Radowchych	1	liber; nouicius
Clemens	carpentarius	2	liber
Blasius	Czompowych	1,5	
Gywro	Klekwlych	1	
Michael	Mathkowych	2	
Blasek		2	
Andras	Petrekowych	2	
Myko	Myhalych	1,5	
Valych	Zhwdar	1,5	liber dni
Thomycza	Isakowych	1,5	
Blasius	Wkwlych	1,5	
Thomycza	Herwachych	1	
Iwan	Nowkowych	2	
Martinus	Isakowych	2	
villa Opeke			<i>[fol. 237v]</i>
Blasius	Wolthas	1,5	nouicius
Matheus	Kozmendych	2	
Stephanus	Woynychych	2	
Blasius	Dobrecz	1,5	
Andreas	Dogowych	2	
Blasius	Thomkowych	2	

villa Zlobochyna parua			[fol. 237v]
Matheus	Bednych	2	liber; nouicius
Iwan	Kwochych	2	
Martinus	Balyak	1,5	
Thomych	Czwethanowych	1,5	liber; carpentarius ⁴⁸
Clemens	Hoyecz	1,5	
Nicolaus	Barlek	3	liber
Stephanus	Skolnowych	2	
Emericus	Kwazowych	1,5	
Iwan	Radychewych	1	
Iacobus	Kwrenowych	2	
Petrus	Dragsych	1,5	
Gwro	Dragsych	1,5	
Broz	Czekanych	1	
Walych	Radechkowych	1	
Blasius	Chowchych	1,5	
Gwro	Swbych	2	
villa Zlobochyna maior			[fol. 238]
Adreas	Koprenych	2	
Blasius	Pthycza	1,5	liber; nouicius
Gallus	Koprenych	2	
Emericus	Sykowych	1	
Andreas	Wosych	1	
Matheus	Dwgowych	1	
Blasius	Nowachych	1,5	
Thomas	Thokowych	3	carpentarius Domini

⁴⁸ Lat. *carpentarius* 'kolar' (Marević 2000: 407).

Gywro	Wydachych	1	
Michael	Nowak	1	
Thomas	Gwrenowych	2	
Baro		1,5	
Ielko	Wylchych	1,5	
Gywro	Zedlarych	1	
Mykwla	Radychewych	1,5	
Stephanus	Thrwssych	2	liber; carpentarius
Thomas	Bak	1	
Pawlych		1	
Mykwla	Gywrenowych	2	liber
Iwan	Koczesych	1	liber
Benedictus	Krayach	1,5	
Martinus	Pazynek	1,5	
Stephanus	Draghonych	1,5	
Michael	Dokchych	1	
Martinus	Borko	2	
Belo		1,5	
Fabianus	Zthrelarych	2	
Blasius	Czwethkowych	1,5	
Matheus	Stheffekowych	2	
Maren	Dragsych	1,5	
Martinus	Swechych	1,5	
Gregorius	Swryanchych	2	
villa Throgher			<i>[fol. 239]</i>
Pethko	Krapchych	2	
Laurentius	Krapchych	1,5	
Gywrko	Czekanych	1,5	
Thomas	carpentarius	1,5	

Philippus	Wokych	1,5	
Michael	Wokowlych	1	
villa Woglessyncz			<i>[fol. 239]</i>
Gregorius	pastor porcorum dni	1,5	liber
Marco	Woderych	1,5	liber; tegulipar ⁴⁹
Martinus	Iglych	1	liber; tegulipar
Thomas	Dolipar	1,5	liber
Stephanus	Zorych	1	
Andreas	Krayach	1	
Lucas	Woxych	1	
Kelo	Woderych	2	
Andreas	Berczkowych	1	liber
Blasius	Gywrsych	1	
Walych	Woxych	1	liber; nouicius
Iohannes	Maehnowych	2	
Paulus	Zthrychycha Pazthork	1,5	
Martinus	Krwslyewych	1,5	
villa Kowachycha			<i>[fol. 239v]</i>
Benko	gener Lepowycha	2	
Mykwla	Lepowycha Zyn	1	
Thomas	Gregwrych	1,5	
Gywro	Hychak	1,5	
Stephanus	Kwzanowych	1,5	
Demetrius	Therdyssych	1,5	gaynyk
Gywrgħ	Kowachych	2	
Thomych	Kowachych	2	liber; villicus
Ladislaus	Wokethych	1	

⁴⁹ Lat. *teguliparius* 'crepar, ciglar' (*Lexicon Latinitatis* VII: 1173).

Stephanus	Iakowlych	1,5	
Iwan	Kreschenyk	1,5	
Thomas	Mersipar	1	liber
Anthonius	Woderych	1	
Gywro	Resetharych	3	
villa Zeklaryewczy			<i>[fol. 240]</i>
Iwan	Radoyn mnok	1	
Gywrko	Parapwssych	0,5	
Blasius	Czekanych	1,5	
Petrus	Chyworych	1,5	
Mylecz		1,5	
Gywro	Gwbchych	1,5	
Philippus	Kowachewych	2,5	
Thomas	ztholar	1	